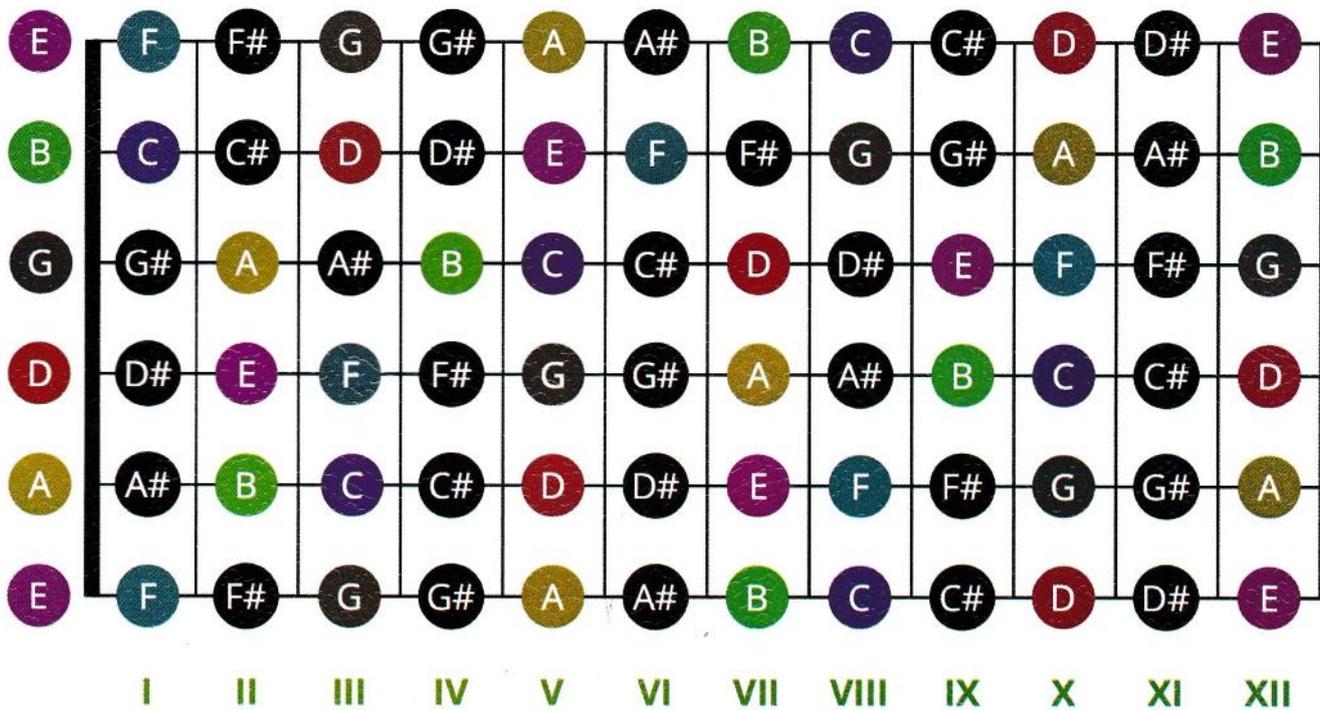

گام‌های گیتار کلاسیک

مُدال، تُنال، اُتنال

امیر جاویدان

■ Sharps   ■ C   ■ F   ■ B   ■ D   ■ A   ■ E   ■ G

روش‌های نوازندگی

گام‌های گیتار کلاسیک «مُدال، تُنال، آتُنال»

تالیف: امیر جاویدان

چاپ سوم پاییز ۱۳۹۹

تیراژ ۵۰۰ جلد

چاپ و صحافی: پژمان

لیتوگرافی: باران

تلفن: ۶۶۵۹۵۵۴۲

انتشارات هنر و فرهنگ

شاهم ۴-۰۰-۸۰۲۶۱۶-۰۰-۹۷۹-4 ISMN 979-0-802616-00-4

فصل اول

گام‌های تنال و مُدال با علامت کلیدهای دیزدار

۱۷	آشنایی با مکان سه نت دو بر روی خطوط حامل و دسته گیتار
۱۸	گام دو ماژور یا گام مُدال آیونیین دو در وضعیت‌های گوناگون
۲۹	گام سل ماژور هفت یا گام مُدال میکسولیدیین سل در وضعیت‌های گوناگون
۳۵	آشنایی با مکان چهار نت لا در سرتاسر دسته گیتار و خطوط حامل
۳۶	گام لامینور طبیعی یا گام مُدال ایولیین لا در وضعیت‌های گوناگون
۴۹	گام لا مینور هارمونیک در وضعیت‌های گوناگون
۵۵	گام لا مینور ملودیک در وضعیت‌های گوناگون
۵۹	آشنایی با مکان چهار نت سل در سرتاسر دسته گیتار و خطوط حامل
۶۰	گام سل ماژور یا گام مُدال آیونیین سل در وضعیت‌های گوناگون
۶۷	گام ر ماژور هفت یا گام مُدال میکسولیدیین ر در وضعیت‌های گوناگون
۷۳	آشنایی با مکان چهار نت می در سرتاسر دسته گیتار و خطوط حامل
۷۵	گام می مینور طبیعی یا گام مُدال ایولیین می در وضعیت‌های گوناگون
۸۵	گام می مینور هارمونیک در وضعیت‌های گوناگون
۹۱	گام می مینور ملودیک در وضعیت‌های گوناگون
۹۵	گام مُدال لیدیین دو
۹۵	گام مُدال لیدیین پنجم افزوده دو
۹۶	گام مُدال آیونیین پنجم افزوده دو
۹۶	گام مُدال لیدیین دوم افزوده دو
۹۷	آشنایی با مکان سه نت ر در سرتاسر دسته گیتار و خطوط حامل
۹۸	گام ر ماژور یا گام مُدال آیونیین ر در وضعیت‌های گوناگون
۱۰۴	گام لاماژور هفت یا گام مُدال میکسولیدیین لا در وضعیت‌های گوناگون
۱۱۱	آشنایی با مکان چهار نت سی در سرتاسر دسته گیتار و خطوط حامل
۱۱۲	گام سی مینور طبیعی یا گام مُدال ایولیین سی در وضعیت‌های گوناگون
۱۲۰	گام سی مینور هارمونیک در وضعیت‌های گوناگون
۱۲۳	گام سی مینور ملودیک در وضعیت‌های گوناگون
۱۲۸	گام لا ماژور یا گام مُدال آیونیین لا در وضعیت‌های گوناگون
۱۳۶	گام می ماژور هفت یا گام مُدال میکسولیدیین می در وضعیت‌های گوناگون
۱۴۵	آشنایی با مکان چهار نت فا دیز یا سل بمل در سرتاسر دسته گیتار و خطوط حامل
۱۴۶	گام فا دیز مینور طبیعی یا گام مُدال ایولیین فا دیز در وضعیت‌های گوناگون
۱۵۴	گام فا دیز مینور هارمونیک در وضعیت‌های گوناگون
۱۶۰	گام فا دیز مینور ملودیک در وضعیت‌های گوناگون
۱۶۳	آشنایی با مکان چهار نت می در سرتاسر دسته گیتار و خطوط حامل

۱۶۴	گام می ماژور یا گام مُدال آیونیین می در وضعیت‌های گوناگون
۱۷۳	گام سی ماژور هفت یا گام مُدال میکسولیدیین سی در وضعیت‌های گوناگون
۱۷۹	آشنایی با مکان سه نت دو دیز یا ر بمُل در سرتاسر دسته گیتار و خطوط حامل
۱۸۰	گام دو دیز مینور طبیعی یا گام مُدال ایولیین دو دیز در وضعیت‌های گوناگون
۱۸۵	گام دو دیز مینور هارمونیک در وضعیت‌های گوناگون
۱۸۹	گام دو دیز مینور ملودیک در وضعیت‌های گوناگون
۱۹۲	گام سی ماژور یا گام مُدال آیونیین سی در وضعیت‌های گوناگون
۲۰۳	گام فا دیز ماژور هفت یا گام مُدال میکسولیدیین فا دیز در وضعیت‌های گوناگون
۲۱۱	آشنایی با مکان چهار نت سُل دیز یا لا بمُل در سرتاسر دسته گیتار و خطوط حامل
۲۱۲	گام سُل دیز مینور طبیعی یا گام مُدال ایولیین سُل دیز در وضعیت‌های گوناگون
۲۲۱	گام سُل دیز مینور هارمونیک در وضعیت‌های گوناگون
۲۲۶	گام سُل دیز مینور ملودیک در وضعیت‌های گوناگون
۲۳۲	گام فا دیز ماژور یا گام مُدال آیونیین فا دیز در وضعیت‌های گوناگون
۲۳۹	گام دو دیز ماژور هفت یا گام مُدال میکسولیدیین دو دیز در وضعیت‌های گوناگون
۲۴۵	آشنایی با مکان سه نت ر دیز یا می بمُل در سرتاسر دسته گیتار و خطوط حامل
۲۴۶	گام ر دیز مینور طبیعی یا گام مُدال ایولیین ر دیز در وضعیت‌های گوناگون
۲۵۱	گام ر دیز مینور هارمونیک در وضعیت‌های گوناگون
۲۵۵	گام ر دیز مینور ملودیک در وضعیت‌های گوناگون

فصل دوم

گام‌های تُنال و مُدال با علامت کلیدهای بمُل‌دار

۲۵۷	آشنایی با مکان چهار نت فا در سرتاسر دسته گیتار و خطوط حامل
۲۵۸	گام فا ماژور یا گام مُدال آیونیین فا در وضعیت‌های گوناگون
۲۶۵	گام دو ماژور هفت یا گام مُدال میکسولیدیین دو در وضعیت‌های گوناگون
۲۷۲	گام ر مینور طبیعی یا گام مُدال ایولیین ر در وضعیت‌های گوناگون
۲۷۷	گام ر مینور هارمونیک در وضعیت‌های گوناگون
۲۸۲	گام ر مینور ملودیک در وضعیت‌های گوناگون
۲۸۵	آشنایی با مکان چهار نت لا دیز یا سی بمُل در سرتاسر دسته گیتار و خطوط حامل
۲۸۶	گام سی بمُل ماژور یا گام مُدال آیونیین سی بمُل در وضعیت‌های گوناگون
۲۹۷	گام فا ماژور هفت یا گام مُدال میکسولیدیین فا در وضعیت‌های گوناگون
۳۰۶	گام سُل مینور طبیعی یا گام مُدال ایولیین سُل در وضعیت‌های گوناگون
۳۱۴	گام سُل مینور هارمونیک در وضعیت‌های گوناگون
۳۲۰	گام سُل مینور ملودیک در وضعیت‌های گوناگون
۳۲۴	گام مُدال دوریین دو
۳۲۴	گام مُدال دوریین چهارم افزوده دو
۳۲۴	گام مُدال لیدیین هفتم کوچک دو
۳۲۶	گام می بمُل ماژور یا گام مُدال آیونیین می بمُل در وضعیت‌های گوناگون
۳۳۳	گام سی بمُل ماژور هفت یا گام مُدال میکسولیدیین سی بمُل در وضعیت‌های گوناگون

۳۴۱	گام دو مینور طبیعی یا گام مُدال اِیولیین دو در وضعیت‌های گوناگون
۳۴۵	گام دو مینور هارمونیک در وضعیت‌های گوناگون
۳۴۷	گام دو مینور ملودیک در وضعیت‌های گوناگون
۳۵۰	گام لا بَمُل مازور یا گام مُدال آیونیین لا بَمُل در وضعیت‌های گوناگون
۳۵۶	گام مُدال فریژیین دو
۳۵۸	گام می بَمُل مازور هفت یا گام مُدال میکسولیدیین می بَمُل در وضعیت‌های گوناگون
۳۶۴	گام فا مینور طبیعی یا گام مُدال اِیولیین فا در وضعیت‌های گوناگون
۳۷۰	گام فا مینور هارمونیک در وضعیت‌های گوناگون
۳۷۲	گام مُدال فریژیین بزرگ یا اسپانیش دو
۳۷۴	گام فا مینور ملودیک در وضعیت‌های گوناگون
۳۷۶	گام مُدال میکسولیدیین ششم کوچک دو
۳۷۸	گام ر بَمُل مازور یا گام مُدال آیونیین ر بَمُل در وضعیت‌های گوناگون
۳۸۴	گام مُدال لوکریین دو
۳۸۵	گام لا بَمُل مازور هفت یا گام مُدال میکسولیدیین لا بَمُل در وضعیت‌های گوناگون
۳۹۴	گام سی بَمُل مینور طبیعی یا گام مُدال اِیولیین سی بَمُل در وضعیت‌های گوناگون
۴۰۲	گام سی بَمُل مینور هارمونیک در وضعیت‌های گوناگون
۴۰۴	گام مُدال لوکریین ششم بزرگ دو
۴۰۵	گام سی بَمُل مینور ملودیک در وضعیت‌های گوناگون
۴۰۹	گام مُدال دوریین دوم کوچک دو
۴۱۰	فواصل مُترادف
۴۱۰	گام مُدال لوکریین دوم بزرگ دو
۴۱۱	گام مُدال سوپر لوکریین دو
۴۱۲	گام مُدال آلترد هفتم کاسته دو

فصل سوم

گام‌های اُتنال (کروماتیک) هارمونیک و ملودیک

۴۱۴	گام‌های کروماتیک دو، سُل، ر، لا، می، سی، فا دیز، دو دیز، فا و سی بَمُل
-----	--

فصل چهارم

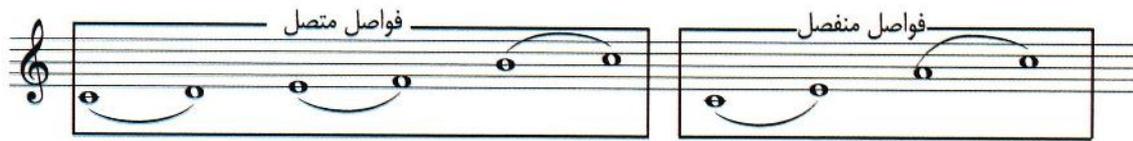
گام‌های مُتقارن

فصل پنجم

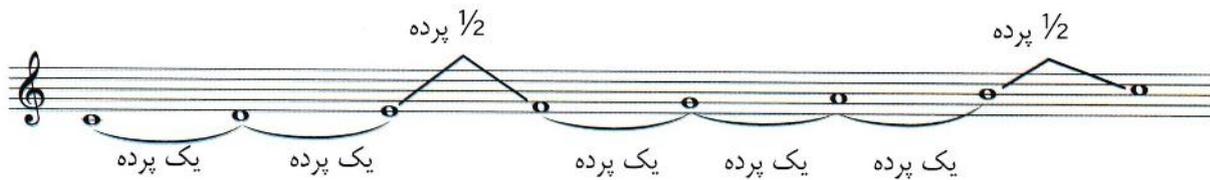
راهنمای درجات گام‌ها

فواصل موسیقی

رابطه بین دو صدا از جهت زیر و بمی فاصله نامیده می‌شود.
فاصله دو نت پی در پی متصل و غیر آن منفصل نامیده می‌شود.

در فواصل متصل، برخی از صداها نیم پرده و برخی دیگر یک پرده فاصله دارند.
صداها (E,F) و (B,C) نیم پرده و بقیه صداها نسبت به یکدیگر یک پرده فاصله دارند.

فاصله بین هر باره گیتار بر روی یک سیم، نیم پرده است. بنابراین برای اجرای یک فاصله یک پرده‌ای، باید یک باره در میان عمل کرد. به‌طور مثال: با قرار دادن انگشت ۱ در باره اول بر روی سیم (E) صدای (F) و با قرار دادن انگشت ۳ بر باره سوم واقع بر همان سیم صدای (G) را می‌توان تولید کرد.

علائم تغییر دهنده:

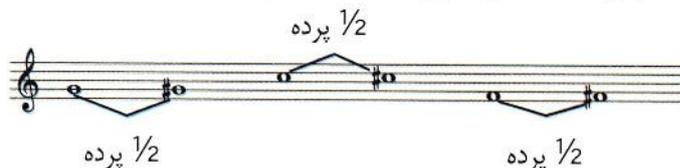
این علائم، می‌توانند به اندازه یک یا دو نیم پرده صدای هر نت را بدون تغییر نام یافتن، زیر یا بم کنند.

دیز، Sharp or Diese

این علامت، هرگاه سمت چپ یک نت قرار بگیرد، صدای آن نت را نیم پرده کروماتیک بالا می‌برد.

کروماتیک، Chromatic

رابطه بین دو صدای هم نام که نیم پرده فاصله دارند، کروماتیک نامیده می‌شود:

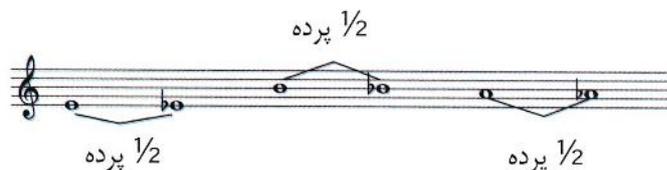

توجه:

برای انجام این عمل بر روی گیتار، باید یک باره جلوتر انگشت گذاری شود.

بم، Flat or Bemol ♭

این علامت، هرگاه در سمت چپ یک نت قرار گیرد، صدای آن را نیم پرده کروماتیک پایین می‌برد:

توجه:

برای انجام این عمل بر روی گیتار، باید یک باره عقب‌تر انگشت گذاری کرد.

دوبل دیز، X, Double Sharp or Double Diese

این علامت، هرگاه در سمت چپ یک نت قرار بگیرد، صدای آن را دو نیم پرده بالا می‌برد:

دوبل بمل، bb, Double Flat or Double Bemol

این علامت، هرگاه در سمت چپ یک نت قرار بگیرد، صدای آن نت را دو نیم پرده پایین می‌برد:

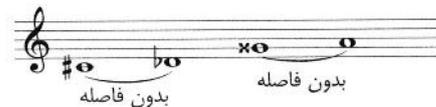

بکار، Natural or Becarre

این علامت، صدای نت‌های تغییر یافته توسط علائم ذکر شده را به حالت اولیه برمی‌گرداند.

مترادف یا آنارمونیک، Anharmonic

دو نت با یک صدا (بدون فاصله) و غیر هم نام را آنارمونیک یا مترادف می‌گویند:

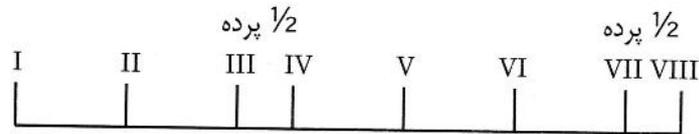
Tonic	پایه	I	درجه یکم
Super Tonic	رو پایه	II	درجه دوم
Mediant	میانی	III	درجه سوم
Subdominant	زیر نمایان	IV	درجه چهارم
Dominant	نمایان	V	درجه پنجم
Super Dominant	رو نمایان	VI	درجه ششم
Leading Tone	محسوس	VII	درجه هفتم
Octave	اُکتاو	VIII	درجه هشتم

گام موسیقی

گام موسیقی، عبارت از صداهایی که به‌طور متصل یا پی‌درپی مابین فاصله یک اکتاو قرار می‌گیرند.

گام دیاتونیک بزرگ (ماژور)

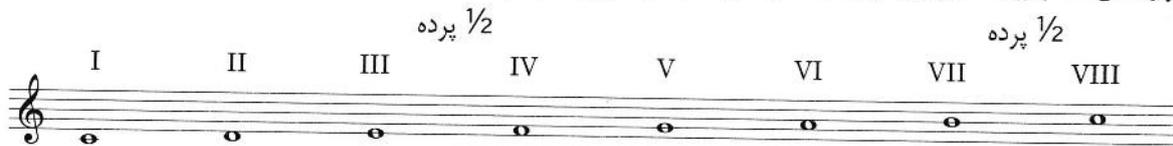
گام دیاتونیک بزرگ، از پنج پرده و دو نیم پرده تشکیل شده است که ترتیب قرار گرفتن این فواصل به‌قرار زیر است:

دو یک پرده و یک نیم پرده، سه یک پرده و یک نیم پرده، به‌عبارت دیگر نیم پرده‌ها مابین درجات سوم، چهارم و هفتم، هشتم قرار می‌گیرند. این ترتیب فواصل، در تمامی گام‌های دیاتونیک بزرگ باید رعایت گردند. با مبنا قرار دادن هر یک از صداهای موسیقی به‌عنوان نت پایه و رعایت فواصل فوق، می‌توان یک گام دیاتونیک بزرگ را درست کرد.

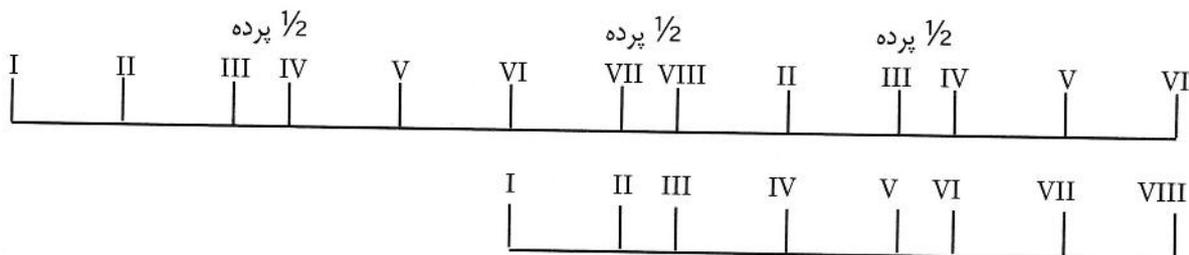
گام دو ماژور

با قرار دادن نت (دو) به‌عنوان پایه و رعایت فواصل گام‌های ماژور، گام دو ماژور پدید می‌آید:

گام کوچک (مینور)

با مبنا قرار دادن درجه ششم گام بزرگ به‌عنوان پایه یا تونیک Tonic، و با رعایت همان فاصله‌های گام بزرگ و ادامه دادن آن در فاصله یک اکتاو گام کوچک طبیعی، Natural یا تئوریک Teoric، بدست می‌آید. این گام مینور نسبی یا مینور همسایه گام بزرگ نامیده می‌شود.

با مشاهده به تصویر فوق، می‌توان فهمید، که نیم پرده‌های دیاتونیک در گام مینور نسبی ما بین درجات دوم، سوم و پنجم، ششم قرار دارند. این حالت مشخصه تمام گام‌های مینور نسبی است. با الگو قرار دادن گام دو ماژور، و درجه ششم آن به‌عنوان پایه یعنی صدای (لا)، گام لامینور تئوریک یا طبیعی بدست می‌آید.

گام لا مینور طبیعی

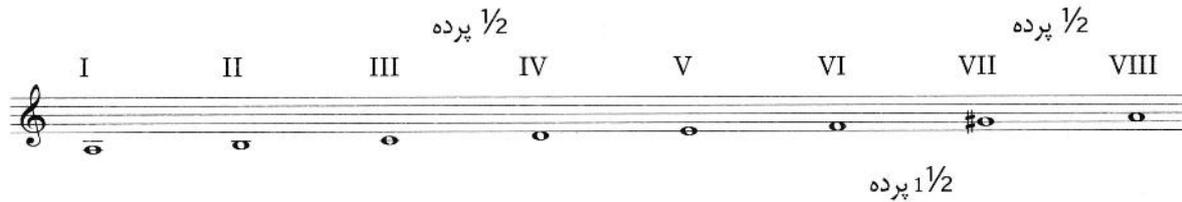

شناخت فرم‌های دیگر گام‌های مینور

فاصله درجات هفتم، هشتم در گام‌های ماژور نیم پرده است، این فاصله نیم پرده‌ای باعث راحت‌تر کردن حرکت ملودیک گام به طرف اکتاو است، فاصله اکتاو همان نت پایه می‌باشد. به همین خاطر نام درجه هفتم را محسوس یا نت هدایت کننده می‌نامند. در گام‌های مینور طبیعی فاصله درجات هفتم، هشتم یک پرده است، لذا به خاطر راحت‌تر کردن حرکت ملودیک این گام، درجه هفتم را نیم پرده کروماتیک بالا می‌بریم، تا عمل هدایت به نت پایه آسان‌تر صورت گیرد.

گام لا مینور هارمونیک

هر گاه درجه هفتم یک گام مینور تئوریک را نیم پرده کروماتیک بالا ببریم یک گام مینور هارمونیک ایجاد می‌شود. درجه هفتم گام لا مینور نت (سُل) می‌باشد. در نتیجه نت (سُل) تبدیل به (سُل دیز) می‌گردد، با این عمل گام لا مینور هارمونیک ایجاد می‌شود.

گام لا مینور ملودیک

با از بین بردن فاصله (یک‌ونیم) پرده مابین درجات ششم، هفتم گام‌های مینور هارمونیک، می‌توان به گام مینور ملودیک دست یافت که این امر با بالا بردن درجه ششم گام مینور هارمونیک به فاصله نیم پرده کروماتیک امکان پذیر است. در اجرای گام‌های کوچک ملودیک، احتیاج به رعایت فواصل حالت بالا رونده در هنگام برگشت نمی‌باشد، یعنی در حالت برگشت مانند گام کوچک طبیعی عمل می‌شود. این امر باعث می‌گردد تا اختلاف گام‌های کوچک و بزرگ مشخص گردد.

حالت بالا رونده گام لا مینور ملودیک

حالت پایین رونده گام لا مینور ملودیک

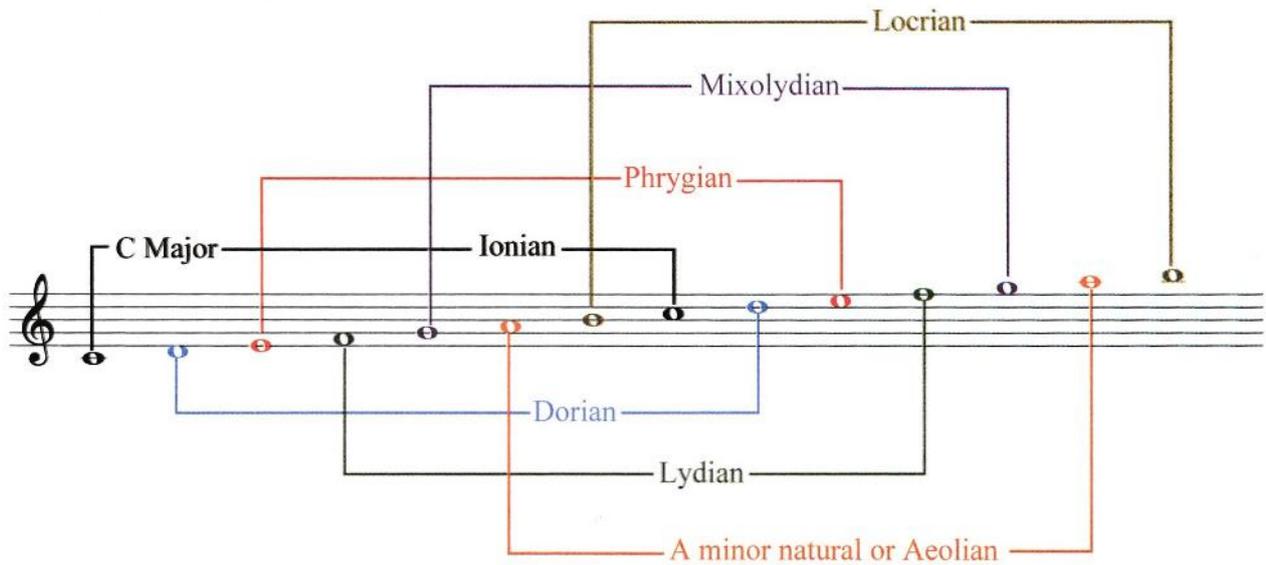
گام کروماتیک، Chromatic Scale

این گام، تماماً از فاصله‌های نیم پرده‌ای کروماتیک و دیاتونیک ساخته شده است، که ما بین یک فاصله اکتاو قرار دارند و تعداد آن‌ها سیزده عدد می‌باشد. در حالت بالا رونده گام می‌توان از دیز و در حالت پایین رونده از بمل استفاده کرد.

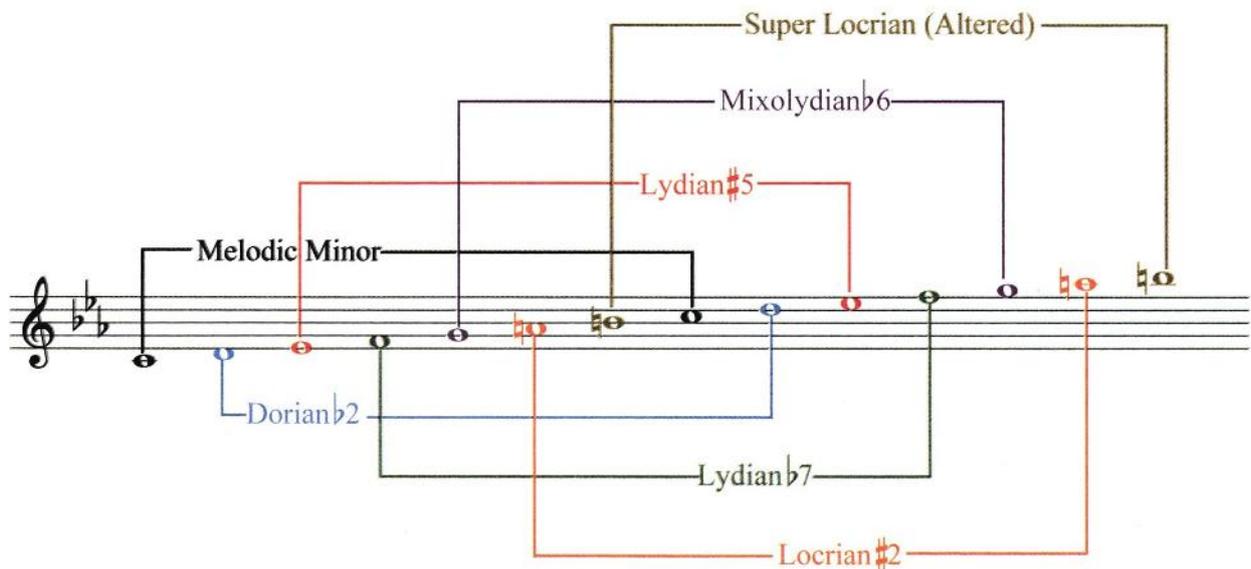
گام‌های مُدال Modal Scales

گام‌های مُدال، همانند گام‌های دیاتونیک (تُنال)، از فواصل یک پرده و نیم پرده ما بین درجات گام در فاصله یک اُکتاو، درست می‌شوند، با این تفاوت که در گام‌های مُدال، نت پایانی همان نت شروع (در محدوده گام تُنال) است و در نت پایه گام تُنال حل نمی‌شود، (به‌غیر از گام آیونین، که همان گام دیاتونیک ماژور است).

آشنایی با گام‌های مُدال بر روی درجات گام ماژور

آشنایی با گام‌های مُدال بر روی درجات بالارونده گام مینور ملودیک

Classical Guitar Scales

Amir Javidan

امیر جاویدان
آهنگساز و نوازنده گیتار، در ۲۴ فروردین سال ۱۳۳۵ در محله
دلگشا در شهر تهران متولد شد.
او فراگیری موسیقی را با نواختن ساز ویولن در سال ۱۳۴۳ آغاز
کرد. پس از مدتی به نواختن ساز گیتار علاقه‌مند شد و یادگیری آن
را به طور جدی در سال ۱۳۴۹ شروع نمود.
امیر جاویدان از سال ۱۳۵۳ به تدریس گیتار مشغول می‌باشد.

انتشارات فرهنگستان

